

Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen 2024–2035 hyväksyminen

Elinvoimalautakunta 31.10.2024 § 67
1308/00.04.00/2024

Ympäristöministeriö asetti Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2024–2035 neuvotteluryhmän 10.1.2024. Neuvotteluryhmään kuuluivat jäsenet Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kirkkonummen kaupungeista, Mäntsälän kunnasta, HSL:stä, Uudenmaan ELY-keskuksesta sekä ympäristöministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Väylävirastosta, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta (ARA) sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomista. Mäntsälä ja Kirkkonummi edustivat ryhmässä KUUMA-kuntia. KUUMAn edustajien tueksi oli muodostettu kaikkien KUUMA-kuntien edustajista koostuva MAL tukiryhmä.

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2024–2035 (MAL-sopimus) valmisteluryhmä sai sopimusehdotuksen valmiiksi 17.9.2024. Hallituksen talouspoliittinen ministeriövaliokunta puolsi sopimusehdotuksen linjauksia 23.9.2024, ja sen jälkeen sopimusehdotus on hyväksyttävänä kuntien päätöksentekoeelimityksessä. Valtio hyväksyy MAL-sopimuksen valtioneuvoston periaatepäätöksellä loppuvuodesta, jossa linjataan valtion tahtotila ja tuki julkisen talouden suunnitelman ja talousarvioiden puitteissa. Valtion rahoitustoimenpiteet edellyttävät eduskunnan päätöstä. Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa joulukuussa 2024. Sopimus on luonteeltaan aiesopimus ja sen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

Kuntien MAL 2024-2035 sopimuksen käsittelyä on pyydetty viimeistään 11.11.2024. Nurmijärven kunta on pyytänyt ja saanut lisäaikaa 15.11.2024 saakka.

Valtion ehtona tähän sopimukseen sitoutumiselle ja siihen sisältyvien rahoitustoimenpiteiden toteuttamiselle on, että kunnat ovat omalta osaltaan toteuttaneet sopimukseen sisältyvät ja kuntien toimivallassa olevat toimenpiteet. Kuntien sitoutuminen sopimukseen edellyttää vastaavasti, että valtio on toteuttanut sopimuksessa sovitut toimenpiteet.

Valtion puolelta sopimusneuvottelujen lähtökohtina ovat pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma ja voimassa oleva Helsingin kaupunkiseudun MAL-sopimus 2020–2031. Helsingin seudun 14 kunnan osalta sopimusneuvottelujen lähtökohtana oli seudullisena yhteistyönä laadittu MAL 2023 -suunnitelma, jonka Nurmijärven kunnanhallitus hyväksyi elinvoimalautakunnan esityksestä 6.11.2023 (§161).

Sopijaosapuolia ovat ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA sekä kuntaosapuolet Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula, Vantaa, Vihti ja HSL.

Sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (jäljempänä MAL-sopimus) perustuu Helsingin seudun 14 kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämisestä. Sopimuksella vahvistetaan kuntien keskinäistä yhteistyötä ja suunnitteluyhteistyön jatkuvuutta, kumppanuutta seudun kuntien ja valtion välillä sekä osapuolien sitoutumista seudun kehittämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Sopimuksella varaudutaan pitkäjänteiseen kehitykseen.

Sopimuksen toimenpiteet luovat edellytyksiä seudullisesti tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotuotannolle sekä liikennejärjestelmän ja -investointien ja maankäytön yhteensovittamiselle. MAL-sopimuksella edistetään Helsingin seudun kestävästä kasvusta kehittäen valtion ja kuntien yhteistyönä vähäpäästöistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi, elinkeinoelämän elinvoimaisuutta, liikenneturvallisuutta, liikennejärjestelmän digitalisaatiota sekä tarpeita vastaavaa asuntokaavoitusta ja -tuotantoa. Tavoitteena on myös torjua segregatiota ja asunnottomuutta sekä edistää asuinalueiden monimuotoisuutta ja alueiden asuntokannan monipuolisuutta.

Sopimuksessa on kuvattu tavoitteet vuodelle 2035, kehityspolut ja tarvittavat toimenpiteet vuosille 2024–2027 tavoitteisiin pääsemiseksi. Sopimus päivitetään neljän vuoden välein. Sopimukseen on sisällytetty keskeisimmät ja vaikuttavimmat maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat toimenpiteet, jotka edellyttävät kuntien keskinäistä tai kuntien ja valtion yhteistyötä. Sopimuksen toteutumisen kannalta on tärkeää, että myös kuntien ja valtion muut kehittämistoimet tukevat sopimuksen tavoitteiden toteutumista.

Asuntotuotannon ja asuntokaavoituksen tavoitteet Nurmijärvellä

Verrattuna voimassa olevaan MAL 2020-2031 -sopimukseen on nyt saavutetussa neuvottelutuloksessa useita muutoksia liittyen asuntotuotantoon ja tämän toimenpiteisiin.

Kokonaislukumäärä

Pitkän aikavälin tavoitteena on, että Helsingin seudulle valmistuu keskimäärin 16 500 uutta asuntoa vuodessa. Asuntotuotantotavoitteen seurannassa otetaan huomioon kuntien toiminnasta riippumattomat tekijät mm. suhdannetilanne. Seudulle on arvioitu valmistuvan keskimäärin 10 000 asuntoa vuodessa vuosina 2024–2027 (neuvottelutulos kohta 45). Asuntotuotantotavoite on kuitenkin seudulle yhteinen, eikä tavoitetta ole jyvitetty MAL 2023-suunnitelman ja aiempien MAL-sopimusten tapaan kuntien kesken. Hyväksytyssä MAL 2023 suunnitelmassa Nurmijärven vuotuinen asuntotuotantotavoite on 380 asuntoa/vuosi (2,3 % seudun asuntotuotannosta). Mikäli vuosille 2024–2027 asetettu vuotuinen 10 000 asunnon tavoite jyvitetään Nurmijärvellä samassa suhteessa tarkoittaa tämä vuotuista 230 asunnon tavoitetta. Tämä ei kuitenkaan ole virallinen tavoite.

Valtion tukema asuntotuotanto

Valtio kohdentaa valtion tukemaa asuntotuotantoa MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille (neuvottelutulos kohta 47). Valtion tukeman asuntotuotannon osuutta ei ole kuitenkaan linjattu voimassa olevan MAL 2020-2031 -sopimukseen tavoin. Valtio ei myöskään osoita aiempien MAL-sopimusten tapaan rahallista tukea kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteuttamiseen (käynnistysavustus toimijalle, infra-avustus kunnalle).

Asunnottomuuden vähentäminen

Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelma laaditaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti.

Asuntokaavoitustavoitteet

Helsingin seudun kunnat huolehtivat, että asuntotuotantoon soveltuva asemakaavavaroitus vastaa vähintään viiden vuoden asuntotuotantotarvetta (neuvottelutulos kohta 44).

Kunnat huolehtivat maapolitiikan ja asemakaavoituksen keinoin, että asuntotuotannon käynnistämisen edellytykset turvataan erityisesti maankäytön ensisijaisilla kehittämisvyöhykkeillä huomioiden rakentamisen kustannuskehitys ja kilpailu (neuvottelutulos kohta 46).

Seudun uudesta asuntotuotannosta 95 % sijoittuu MAL 2023 -suunnitelmassa määritetyille ja hyväksytyille seudun maankäytön ensisijaisille kehittämissuunnitelmoille. Asuntokaavoitus- ja tuotanto on laadukasta ja määrällisesti riittävää sekä mahdollistaa seudun väestönkasvun.

Muut sovitut toimenpiteet

Valtio osoittaa yhteensä 17,8 miljoonaa euroa vuosina 2025–2028 valtion väyläverkon pieniin yhteisrahoitteisiin parantamishankkeisiin (KUHA-rahoitus) KUUMA-seudulla. Hankkeiden tulee käynnistyä vuoden 2028 loppuun mennessä ja niiden toteutus voi jatkua vuodelle 2029. Näillä yhteisrahoitteisilla hankkeilla edistetään liikenneturvallisuutta, kestävästä liikkumisesta ja yhdyskuntarakennetta sekä muita MAL-sopimuksen tavoitteita. Rahoitusta voidaan kohdentaa valtion maanteiden ja rautateiden parantamisinvestointien suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä valtion liikenneväylien yhteydessä olevien liityntäpysäköintialueiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kuntien rahoitusosuuksia voidaan käyttää myös näiden valtion väylähankkeiden toteuttamisen edellyttämiin katujärjestelyihin. Hankekokonaisuus rahoitetaan valtion ja kuntien kesken kustannusjaolla 50/50. Edistettävistä hankkeista sovitaan jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä KUUMA-seudun kuntien, Väyläviraston ja ELY-keskuksen yhteistyönä osana MAL-sopimuksen toimeenpanoa. (neuvottelutulos kohta 28)

Valtio osoittaa yhteensä 2 miljoonaa euroa valtion väyläverkon yhteisiin suunnittelukohteisiin KUUMA-seudulla. Suunnittelukokonaisuus rahoitetaan valtion ja KUUMA-kuntien kesken erikseen sovittavalla kustannusjaolla. Suunnitteluhankkeista sovitaan jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä Helsingin seudun kuntien, Väyläviraston ja ELY-keskuksen yhteistyönä osana MAL-sopimuksen toimeenpanoa. (neuvottelutulos kohta 29)

Neuvottelutuloksessa saavutettu summa (19,8 milj. e.) on huomattavasti pienempi kuin mitä neuvotteluissa lähdettiin hakemaan (60 milj. e.). Neuvoteltu KUHA-rahoituksen summa ei kuitenkaan estä Nurmijärven kuntaa hyväksymästä neuvottelutulosta. Lisäksi KUHA-rahoitus on neuvottelutuloksessa ensimmäistä kertaa kohdennettu lähes kokonaisuudessaan KUUMA-seudulle (pieni osa Kauniaisiin).

Kunnat ja HSL päivittävät yhteistyössä MAL-suunnitelman sopimuskautta 2028–2039 varten. Valtion asiantuntijoiden riittävä ja oikea-aikainen osallistuminen suunnitteluun varmistetaan. Kunnat ja valtio sitoutuvat varaamaan suunnitelman laatimiseen tarvittavat henkilö- ja muut resurssit. Kunnat varmistavat, että Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan Euroopan laajuisia liikenneverkkoja (TEN-T) koskevan asetuksen mukaisesti kestävästä kaupunkiliikenteen suunnitelmaksi (SUMP) vuoden 2027 loppuun mennessä. (neuvottelutulos kohta 1)

Muut sopimuksen toteuttamisen kannalta tärkeät valtion toimenpiteet

Alueidenkäytön lainsäädäntöä uudistetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti. Tämä koskee alueidenkäyttölakia, yhdyskuntakehittämislakia ja yhdyskuntarakentamislakia.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistellaan vuosille 2025–2036. Saavutetussa neuvottelutuloksessa ja MAL 2023 -suunnitelmassa mainitut kehittämistoimet huomioidaan myös valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelussa. Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa huomioidaan Nurmijärven näkökulmasta seuraavat tärkeät suunnittelukohteet:

- Vt 3 Hämeenlinnanväylän parantaminen välillä Kehä I–Kaivoksela
- Keski-Uudenmaan pohjoinen logistiikkayhteys (Järvenpää ja Nurmijärvi)
- Kehä III kehittäminen
- Vt 25 parantaminen välillä Hanko – Mäntsälä

Esittelijä

Hallintojohtaja

Esitys

Elinvoimalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että Nurmijärven kunta päättää osaltaan hyväksyä liitteenä olevan Helsingin seudun ja valtion välisen MAL-sopimusta 2024–2035 koskevan neuvottelutuloksen ja oikeuttaa kunnanjohtaja Outi Mäkelän allekirjoittamaan Helsingin seudun ja valtion välisen MAL-sopimuskokonaisuuden sopimuskaudelle konkreettisten toimenpiteiden osalta 2024–2028 ja pidemmän aikavälin tavoitteiden osalta sopimusvuosille 2024–2035.

Pöytäkirja hyväksytään ja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Valmistelija

yleiskaavapäällikkö Anita Pihala, anita.pihala@nurmijarvi.fi
erikoissuunnittelija Katriina Ahokas, katriina.ahokas@nurmijarvi.fi

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Pöytäkirja hyväksyttiin ja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.

Asian käsittelyn jälkeen kokouksessa pidettiin tauko klo 19.15–19.25.